

Sygn. akt IX Ca 843/13

POSTANOWIENIE

Dnia 13 lutego 2014 r.

Sąd Okręgowy w Olsztynie IX Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSO Agnieszka Żegarska
Sędziowie:	SO Dorota Ciejek (spr.) SR del. Jacek Barczewski
Protokolant:	sekr. sądowy Ewelina Gryń

po rozpoznaniu w dniu 13 lutego 2014 r. w Olsztynie na rozprawie

sprawy z wniosku (...)Kasy (...)(...)z siedzibą w G.

z udziałem M. S.

o uchylenie się od skutków prawnych niezłożenia w terminie oświadczenia w przedmiocie odrzucenia spadku i o stwierdzenie nabycia spadku po A. K.

na skutek apelacji uczestniczki od postanowienia Sądu Rejonowego w Olsztynie

z dnia 13 sierpnia 2013 r., sygn. akt X Ns 783/12

postanawia:

I. oddalić apelację,

II. koszty postępowania za instancję odwoławczą wnioskodawczyni i uczestniczka ponoszą każda w zakresie związanym ze swoim udziałem w sprawie.

Sygn. akt IX Ca 843/13

UZASADNIENIE

(...)Kasa (...)(...)z siedzibą w G.wniosła o stwierdzenie, że spadek po zmarłej w dniu 2 marca 2010 r. w O.A. K., zamieszkałej ostatnio w O., nabyła córka M. S.jako spadkobierca ustawowy.

Uzasadniając swoje żądanie wnioskodawczyni wskazała, iż posiada wierzycelność wobec spadkodawczyni wynikającą z tytułu wykonawczego – nakazu zapłaty Sądu Rejonowego w Olsztynie z dnia 11 września 2006 r., sygn. akt X Nc 2013/06, zaopatrzonego w klauzulę wykonalności w dniu 16 października 2006 r.

M. S. wniosła o przyjęcie i zatwierdzenie oświadczenia o uchyleniu się od skutków niezłożenia w terminie oświadczenia o odrzuceniu spadku po A. K..

W uzasadnieniu wniosku wskazała, iż jest jedynym spadkobiercą ustawowym. Postępowanie o stwierdzenie nabycia spadku nie było dotychczas prowadzone, nie zostało też wydane notarialne poświadczenie dziedziczenia. Nie wiedziała ona o długi zaciągniętym przez matkę w (...)Kasie (...)(...) z siedzibą w G., gdyż w przeciwnym wypadku złożyłaby oświadczenie o odrzuceniu spadku. Przedmiotowy wniosek został przez nią złożony niezwłocznie po dowiedzeniu się o powyższym długi. Zmarła matka nigdy nie wspominała o długi wobec (...). Nadmieniła, iż po śmierci spadkodawczyni i jej pogrzebie starała się uregulować sprawy majątkowe. Doprowadziła do zamknięcia wszystkich kredytów i pożyczek, o których wiedziała, w tym w (...) S.A., L.Banku, (...)Banku (...), P.Polska. O jakichkolwiek innych zobowiązaniach nie wiedziała, nie było również jakichkolwiek przesłanek, które mogłyby w sposób pośredni wskazywać na inne długi matki, które weszły w skład spadku. Dochowała należytej staranności w ustaleniu wszystkich składników mogących wchodzić w skład masy spadkowej, nie tylko bowiem zajmowała się długami, ale również zmuszona była zamienić mieszkanie na inne, co pozwoliło uregulować związane z nim zobowiązania.

Postanowieniem z dnia 13 sierpnia 2013 r. Sąd Rejonowy w Olsztynie oddalił wniosek M. S. o zatwierdzenie uchylenia się od skutków prawnych niezłożenia w terminie oświadczenia w przedmiocie odrzucenia spadku oraz stwierdził, że spadek po A. K. zmarłej dnia 2 marca 2010 O., ostatnio stale zamieszkałej w O., na podstawie ustawy nabyła: córka M. S. córka W. A. i A. w całości.

Według ustalonego przez Sąd Rejonowy stanu faktycznego w dniu 2 marca 2010 r. zmarła A. K.. W chwili śmierci była niezamężna, miała jedną córkę M. S..

Do spadku po zmarłej wchodzi dług na rzecz (...)Kasy (...)(...) z siedzibą w G.wynikający z prawomocnego nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym wydanego w dniu 11 września 2006 r. przez Referendarza Sądu Rejonowego w Olsztynie w sprawie X Nc 2013/06 i opatrzonego klauzulą wykonalności.

M. S.zamieszkiwała razem ze spadkodawczynią przed jej śmiercią. Wynajmowane mieszkanie było zadłużone na około 10.000 zł. A. K.zaciągnęła liczne kredyty, w tym w banku (...), L.Banku, (...) S.A., P.Polska. Kredyty te były spłacane na bieżąco przez zmarłą, a nadto były ubezpieczone. M. S.odbiierała korespondencję kierowaną do spadkodawczyni przez (...)Kasę (...)(...) z siedzibą w G., nie zapoznawała się z nią jednak. A. K.przechowywała swoją dokumentację m. in. z umowami i blankietami kredytów, odcinkami renty i decyzjami w teczce, którą córka M. S.pobieżnie przejrzała ze swoim ojcem po śmierci matki. Teczka ta została następnie zagubiona, co nastąpiło prawdopodobnie podczas przeprowadzki.

Zmarła A. K. nie posiadała oprócz M. S. innych dzieci, w tym przysposobionych, bądź takich, które zmarły. Nikt spadku nie odrzucał, nie zrzekał się dziedziczenia ani nie został uznany za niegodnego dziedziczenia. Zmarła nie pozostawiła testamentu.

Niniejsza sprawa jest pierwszą sprawą spadkową po A. K..

M. S. złożyła oświadczenie o odrzuceniu spadku w toku niniejszej sprawy - na rozprawie w dniu 16 lipca 2013 r.

W ocenie Sądu Rejonowego brak wiedzy M. S.o rzeczywistym stanie majątku spadkowego jest wynikiem braku jej należytej staranności. Świadczy o tym to, że wiedziała ona o ciężących na spadkodawczyni licznych zobowiązaniach. Ponadto odbierała ona korespondencję kierowaną do spadkodawczyni przez (...)Kasę (...)(...) z siedzibą w G.. Po śmierci matki natomiast tylko pobieżnie zapoznała się z korespondencją i dokumentami zgromadzonymi przez spadkodawczynię, a teczkę z tymi dokumentami ostatecznie zagubiła. Oznacza to, że nie podjęła ona dostatecznych starań mających na celu ustalenie rzeczywistego stanu spadku, a w konsekwencji wykazała brak zainteresowania również własnymi interesami majątkowymi. Tym samym brak jest podstaw do zatwierdzenia jej oświadczenia o uchyleniu się od skutków prawnych niezłożenia w terminie oświadczenia w przedmiocie odrzucenia spadku.

M. S. zaskarżyła powyższe postanowienie apelacją, zarzucając naruszenie art. 1019 § 2 w zw. z art. 84 § 1 i 2 k.c. poprzez uznanie, iż błąd co do stanu majątkowego spadkobiercy spowodowany był brakiem należytej staranności.

Skarżąca zarzuciła również naruszenie art. 233 k.p.c. poprzez dowolne uznanie, iż jej zeznania o jej wiedzy na temat wiarygodności przysługującej wnioskodawczyni względem A. K. z tytułu nakazu zapłaty Sądu Rejonowego w Olsztynie z dnia 11 września 2006 roku, sygn. akt X Nc 2013/06.

Podnosząc powyższe zarzuty skarżąca wniosła o przyjęcie i zatwierdzenie uchylecia się przez nią od skutków prawnych niezłożenia w terminie oświadczenia o odrzuceniu spadku po zmarłej matce.

W odpowiedzi na apelację wnioskodawczyni wniosła o jej oddalenie wskazując w uzasadnieniu na trafność orzeczenia Sądu Rejonowego.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja nie jest zasadna.

Sąd Okręgowy w pełni podziela zarówno ustalenia faktyczne dokonane przez Sąd Rejonowy, jak i ich ocenę prawną.

W świetle regulacji wynikających z art. 922 oraz art. 924 i 925 k.c. nabycie spadku przez spadkobierców następuje z chwilą jego otwarcia, tj. z chwilą śmierci spadkodawcy. Zgodnie z art. 1012 k.c. spadkobierca może jednak spadek odrzucić albo przyjąć go określając jednocześnie, w jaki sposób będzie kształtowała się jego odpowiedzialność za długi spadkowe. Może on bowiem przyjąć spadek bez ograniczenia odpowiedzialności za długi (przyjęcie proste), bądź też przyjąć spadek z ograniczeniem tej odpowiedzialności (przyjęcie z dobrodziejstwem inwentarza). Stosowne oświadczenie o przyjęciu lub odrzuceniu spadku może być złożone jedynie w ciągu sześciu miesięcy od dnia, w którym spadkodawca dowiedział się o tytule swego powołania. Niezłożenie oświadczenia w tym terminie jest jednoznaczne z prostym przyjęciem spadku. Jednakże gdy spadkobiercą jest osoba nie mająca pełnej zdolności do czynności prawnych albo osoba, co do której istnieje podstawa do jej całkowitego ubezwłasnowolnienia, albo osoba prawna, brak oświadczenia spadkobiercy w terminie jest jednoznaczny z przyjęciem spadku z dobrodziejstwem inwentarza (art. 1015 § 1 i 2 k.c.).

Zgodnie z art. 1019 § 1 k.c. jeżeli oświadczenie o przyjęciu lub o odrzuceniu spadku zostało złożone pod wpływem błędu lub groźby, stosuje się przepisy o wadach oświadczenia woli z następującymi zmianami: uchylenie się od skutków prawnych oświadczenia powinno nastąpić przed sądem, a spadkobierca powinien jednocześnie oświadczyć, czy i jak spadek przyjmuje czy też go odrzuca. Stosownie zaś do art. 1019 § 2 k.c. spadkobierca, który pod wpływem błędu lub groźby nie złożył żadnego oświadczenia w terminie, może w powyższy sposób uchylić się od skutków prawnych niezachowania terminu. Spadkobierca ma zatem możliwość uchylenia się od skutków swego biernego zachowania i tym samym zniesienia skutków prawnych niezachowania terminu do złożenia oświadczenia o przyjęciu albo odrzuceniu spadku.

Spadkobierca ma zatem możliwość uchylić się od skutków prawnych braku oświadczenia o przyjęciu lub odrzuceniu spadku, czyli skutków prawnych niezachowania terminów określonych w art. 1015 § 1 k.c., o ile brak oświadczenia (czyli w istocie milczenie spadkobiercy) spowodowany było błędem lub groźbą. Można jednak powoływać się tylko na błąd istotny, tj. uzasadniający przypuszczenie, że gdyby składający oświadczenie woli nie działał pod wpływem błędu i oceniał sprawę rozsądnie, nie wstrzymałby się od odrzucenia spadku albo przyjęcia spadku z dobrodziejstwem inwentarza (art. 84 § 2 k.c.).

Przy ocenie istnienia błędu należy stosować ogólne przepisy kodeksu cywilnego, tj. art. 84, 87 i 88 k.c. W piśmiennictwie i orzecznictwie uważa się, że błędem jest mylne wyobrażeniu o rzeczywistym stanie sprawy lub w ogóle brak takiego wyobrażenia (por. orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 21 lutego 1973 r. III CRN 415/72, OSNCP 1974/1/10). Za błąd istotny spadkobiercy uznać należy zatem brak wiedzy o stanie spadku, mimo podjęcia właściwych i możliwych działań, zmierzających do ustalenia rzeczywistego stanu spadku.

Błąd powinien charakteryzować się prawną doniosłością, a zatem pozostawać w związku przyczynowym z dołożeniem przez spadkobiercę należytej staranności w ustalaniu rzeczywistego stanu majątku spadkowego (por. postanowienie

Sądu Najwyższego z dnia 30 czerwca 2005 r. IV CK 799/04, OSNC 2006/5/94). Oznacza to, że brak należytej staranności spadkobiercy w ocenie stanu majątku spadkodawcy stanowi przesłankę, która wyklucza możliwość uchylenia się od skutków prawnych niezłożenia oświadczenia o przyjęciu lub odrzuceniu spadku.

Takiej należytej staranności w ustaleniu składu majątku spadkowego nie można przypisać skarżące M. S.. Nie podjęła ona bowiem po śmierci spadkodawczyni należytych działań w celu ustalenia sytuacji finansowej matki, a te które podjęła były niedbałe i pobieżne, choć dokładne ustalenie stanu spadku uzasadnione było znanym uczestnicze złym stanem majątkowym spadkodawczyni. Z zeznań samej spadkobierczyni wynika bowiem, iż stale mieszkała ze spadkodawczynią, wiedziała o jej licznych zobowiązaniach, odbierała korespondencję od wierzycieli. Wszystkie te okoliczności powinny skłonić ją do dołożenia należytej staranności w ustalaniu stanu majątku spadkowego. Za brak takiej staranności należy uznać tylko pobieżne przejrzanie korespondencji zmarłej oraz późniejsze jej zagubienie. Z istoty swej zobowiązania pieniężne wobec instytucji finansowych potwierdzone są dokumentami (umową, dowodami spłaty, treścią korespondencji między wierzycielem a dłużnikiem). Przegląd i uporządkowanie rzeczy znajdujących się w mieszkaniu zajmowanym przez spadkodawczynię i zapoznanie się z dokumentami mogącymi świadczyć o zadłużeniu spadkodawczyni oraz ich zabezpieczenie są czynnościami, które spełniają postulat należytej staranności przy ustalaniu rzeczywistego stanu majątku zmarłej.

Zgodzić się zatem należy ze stanowiskiem Sądu pierwszej instancji, iż zachowania M. S. nie można określić jako podjęcie należytych starań celem ustalenia składu majątku spadkodawczyni. Wobec tego nie można uznać, że jej błąd co do stanu majątku spadkodawczyni był prawnie doniosły. Tym samym nie ma podstaw do zniesienia skutków upływu terminu do złożenia oświadczenia o przyjęciu lub odrzuceniu spadku.

Z tych względów uznając zaskarżone rozstrzygnięcie za słuszne Sąd Okręgowy orzekł na podstawie art. 385 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. jak w sentencji postanowienia.

O kosztach postępowania za instancję odwoławczą orzeczono na podstawie art. 520 § 1 k.p.c. nie znajdując podstaw do odstąpienia od zasady orzekania o kosztach w postępowaniu nieprocesowym.